

STORTINGET

Innst. 113 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:172 S (2023–2024)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene. Partene i arbeidslivet må inkluderes i dette arbeidet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 14. november 2024. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. Høringsinnspillene er tilgjengelige på sakens side på [stortinget.no](#).

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Anja Ninasdatter Abusland og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget om et yrkesfagløft og at forslagsstillerne ønsker en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene.

Komiteen deler forslagsstillerens vurdering av betydningen yrkesfagene har for å møte framtidens kompetansebehov, og at framskrivninger viser at det mangler dyktige fagarbeidere innen mange sektorer framover.

Komiteen mener det er bred politisk enighet om behovet for å stimulere til at flere elever velger yrkesfag, og sikre at kvaliteten på opplæringen er god, at det rekrutteres flere dyktige lærere med relevant kompetanse, og at innholdet i opplæringen er praksisnær og relevant for det arbeidslivet elevene møter etter endt utdanning.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er viktig at flere elever fullfører yrkesfaglig utdanning, og at tilgang på nok lærlingplasser er en del av dette arbeidet.

Komiteen viser til at Norge trenger flere dyktige fagarbeidere, både i privat og offentlig sektor. Fagarbeidere er avgjørende for at Norge skal lykkes, og at alle innbyggerne sikres gode tjenester. Det er derfor svært gledelig at tallene for søkere til yrkesfag fortsetter å gå

opp. Over halvparten av alle som begynner på videregående opplæring, begynner nå på et yrkesfaglig studieprogram, og stadig flere fullfører med fag- eller svennebrev. Det er likevel fremdeles et stort behov for å øke kunnskapen om hvilke muligheter yrkesfag gir, og det må satses målrettet for at enda flere skal søke seg til og fullføre yrkesfaglig utdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at fag- og yrkesopplæringen skal gi elever og lærlinger den kompetansen de trenger for å kunne fungere godt i arbeidslivet og bidra i samfunnet som kvalifiserte fagarbeidere. Flertallet understreker at det i 2024 var rekordsøking til yrkesfag, og at 30 200 i 2022–2023 oppnådde fag-/svennebrev, som også er rekord. Flertallet deler forslagsstillernes engasjement for å løfte yrkesfagene og viser til at den historiske endringen i ny opplæringslov om fullføringsrett og retten til å ta nytt fag- og svennebrev bidrar til at flere kan fullføre videregående opplæring.

Flertallet har høye forventninger til et nasjonalt senter for yrkesfag sin rolle i videreutvikling av yrkesfag på tvers av utdanningsnivåer og viser til LO sitt hørings svar som også understreker betydningen av arbeidet som foregår i de faglige rådene nasjonalt og regionalt gjennom yrkesfagnemdene. Flertallet påpeker at det er avgjørende at de partssammensatte utvalgene spiller løpende inn forbedringer og prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at da regjeringen Solberg tiltrådte i 2013, var det en utfordring at for få valgte yrkesfag, at det de lærte på skolen, var lite relevant for arbeidslivet de skulle ut i, og at for mange ikke fikk læreplass eller ikke fullførte utdanningen. Regjeringen Solberg løftet yrkesfagenes status i samarbeid med partene i arbeidslivet, noe som har bidratt til at stadig flere velger yrkesfag, får læreplass og fullfører med et fagbrev. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg blant annet økte lærlingtilskuddet, stilte krav om lærlinger ved offentlige anbud, etablerte en merkeordning for lærebedrifter og endret strukturen på yrkesfag slik at elevene fikk mer og tidligere spesialisering.

Disse medlemmer vil videre trekke frem den kommende meldingen om høyere yrkesfaglig utdanning, som disse medlemmer imøteser med stor interesse. Disse medlemmer vil særlig understreke behovet for bedre utstyr og en styrking av samarbeidet mellom skoleeier, ungdomsskole, rådgivertjenesten, den videregående opplæringen og arbeidslivet. Det å legge til rette for fleksible og effektive undervisningsformer, ulike løp og gode overganger mellom de ulike lin-

jene og skoleslagene må være viktige faktorer i et «Yrkesfagløft 2.0».

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg våren 2021 la frem Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden (Meld. St. 21 (2020–2021)), noe som innebar en historisk utvidelse av retten til å fullføre videregående opplæring. Disse medlemmer er glade for at regjeringen Støre har fulgt opp dette arbeidet, at det nå er lettere for alle å fullføre videregående opplæring og at det aldri er for sent å fullføre.

Disse medlemmer mener en stortingsmelding vil kunne bidra til et løft for yrkesfagene. Disse medlemmer mener mange av tiltakene i en slik stortingsmelding vil kunne bidra til å løfte yrkesfagene og styrke kvaliteten i utdanningene.

Disse medlemmer mener en stortingsmelding med det utgangspunktet forslagsstillerne har intendert, også vil være viktig i arbeidet med å følge opp fullføringsreformen. Dersom man skal lykkes med å øke fullføringsgraden i videregående opplæring, er det viktig å se på hvordan ny metodikk og skreddersøm kan bidra til å øke fullføringsgraden i yrkesfagene. Disse medlemmer viser til at det på en del yrkesfag er et bekymringsfullt høyt fravær, og at man er langt unna målet om at ni av ti skal fullføre videregående opplæring. Dette bakteppet gjør det viktig å satse på fullføring på yrkesfag der fullføringsgraden er lav.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det er et stort behov for realfag i samfunnet. Skal de store utfordringene vi står i, løses, både den grønne og den digitale omstillingen, kreves realfagskompetanse på alle nivåer. Disse medlemmer peker på at man bør se på muligheten for at elever på yrkesfag kan velge fordypning i realfag.

Disse medlemmer viser til at regjeringen ønsker å etablere et nytt nasjonalt senter for yrkesfag i Molde. Disse medlemmer er enige i at det er viktig å skaffe mer kunnskap om hva som skal til for å styrke kvaliteten på yrkesfag. Disse medlemmer mener primært det ville vært en styrke for yrkesfagene og fagmiljøene dersom senteret var knyttet til en eksisterende industriklynge. Disse medlemmer viser til Høyres alternative budsjett, hvor Høyre foreslo at disse midlene heller enn å tildeles Utdanningsdirektoratet bør konkurransesettes.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet er positiv til forslaget om et yrkesfagløft. Dette medlem vil påpeke at yrkesfag er svært etterspurt av det verdiskapende arbeidslivet, og at dette er en mangfoldig sektor som det er viktig at får fleksible og gode rammevilkår. Dette medlem mener det er mye som må gjøres på området, men vil samtidig påpeke at Meld.

St. 34 (2023–2024), jf. Innst. 55 S (2024–2025) inneholder mye god politikk som det er naturlig at videreføres i et «Yrkesfagløft 2.0».

Dette medlem vil understreke viktigheten av å øke kunnskapen om fagskoleutdanning i rådgivningstjenestene. Dette medlem viser til tidligere merknader og forslag i behandlingen av Meld. St. 34 (2023–2024), jf. Innst. 55 S (2024–2025), og støtter representantforslaget.

Medlemen i komiteen frå Raudt viser til at Raudt har prioritert å løfta yrkesfag i sitt alternative budsjett og i arbeidet med Meld. St. 34 (2023–2024), jf. Innst. 55 S (2024–2025).

En mer praktisk skole på 5.–10. trinn

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at det er viktig å se yrkesfagene i sammenheng med utdanningsløpene før og etter videregående opplæring, og viser til det pågående arbeidet med en melding om høyere yrkesfaglig utdanning og Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole, som peker på en rekke tiltak for en mer praktisk og variert skole på trinnene 5–10.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Representantforslag om en mer helhetlig ungdomsskolereform, jf. Dokument 8:18 S (2021–2022), hvor representanter fra Høyre fremmet over 80 forslag for en mer praktisk og variert ungdomsskole som skulle forberede elevene bedre på yrkesfaglige løp i videregående opplæring. Flere av disse forslagene ble fremmet da Stortinget behandlet regjeringens ungdomsmelding.

Disse medlemmer mener Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole inneholdt en rekke viktige forslag, men at det er stor uklarhet om hvordan flere av forslagene skal innrettes. Høyre fremmet i Innst. 55 S (2024–2025) forslag om et obligatorisk yrkesfaglig valgfag, for at alle elevene skal få prøve seg i et yrkesfag gjennom ungdomsskolen, hvor timene eksempelvis kan tas fra valgfagene eller fleksibiliteten i fag- og timefordelingen.

Regjeringen fremmet forslag om flere valgfag og å gjøre arbeidslivsfag obligatorisk, men pekte på at det kunne gå på bekostning av fremmedspråkene, noe disse medlemmer var kritiske til. Disse medlemmer stiller også spørsmål ved konsekvensene av regjeringens mange forslag, da stortingsmeldingen om en mer praktisk skole ikke inneholdt en klar plan for dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at innføringen av et arbeidslivsfag har vært viktig for å gi elevene en tidlig smak på yrkesfag. Dette er et fag med stort

potensial for videreutvikling, og det er store forskjeller i kvalitet fra skole til skole.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at komiteens medlemmer fra regjeringspartiene i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen fremmet forslag om et eget teknologifag, men de var ikke tydelige på om dette skulle være et eget fag, ei heller hva det eventuelt skulle gå på bekostning av. Disse medlemmer mener at dette burde vært avklart gjennom arbeidet med meldingen, slik at en kunne iverksatt flere konkrete grep for å sørge for en mer praktisk og variert ungdomsskole hvor alle elever kan kjenne mestring og læringsglede.

Disse medlemmer trekker også frem de nye læreplanene som kom i 2020, som gir et stort rom for mer faglig fordypning og at flere fag blir mer utforskende og praktiske.

En stortingsmelding om yrkesfag

Fleirtalet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt, deler forslagsstillarane sitt engasjement for ei forsterka yrkesfagsopplæring i norsk skule. Behovet for fleire med yrkesfagleg utdanning er veldokumentert, og det er positivt at stadig fleire vel å søkja seg til yrkesfaglege utdanningar.

Fleirtalet viser til den innholdsrike grunngrjevninga frå forslagsstillarane som løftar fleire utfordringar for yrkesfagselevane, mellom anna kvalifiserte yrkesfaglærarar, tilgang på utstyr, gode kunnskapar i utdanningsrådgjevingstenesta m.m. Dette er tema og utfordringar som også fleirtalet er opptatt av å løfta og løysa. Likevel er fleirtalet ueinig med forslagsstillarane i at dette best blir gjort gjennom ei heilskapleg stortingsmelding om yrkesfag. Fleirtalet viser til høyringssvaret frå LO, som også peiker på at det per nå ikkje er behov for ei slik melding, men at tiltaka frå mellom anna den nye opplæringslova må få verka. Difor støttar fleirtalet ikkje forslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er behov for å gjøre ytterligere grep for å sørge for at Norge utdanner enda flere fagarbeidere for fremtiden, og at dette bør sees i en sammenheng og omtales i en stortingsmelding, hvor partene i arbeidslivet inkluderes. Dette arbeidet bør omhandle både grunnskole og høyere utdanning, men også livslang læring og den læringen som foregår i arbeidslivet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene. Partene i arbeidslivet må inkluderes i dette arbeidet.»

Disse medlemmer vil i det videre omtale elementer som bør inngå i en stortingsmelding om yrkesfag, men vil påpeke at disse elementene ikke er uttømmende.

UTDANNINGSRÅDGIVERE

Komiteen mener rådgivere har en sentral rolle i å lykkes med at flere velger yrkesfag, og at det trengs en sterkere kobling mellom skole og utdanningsinstitusjoner og arbeids- og næringslivet. Det kan være krevende å ta valg for fremtiden, og det er viktig at rådgivere har oppdatert kunnskap og kompetanse om hva som er behovene i samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at det må stilles krav til kompetanse hos dem som gir ungdom råd, og at man i enda større grad må se på tvers av utdanning, Nav og arbeidsliv. Disse medlemmer peker på viktigheten av at rådgivere kan oppdatere sin kompetanse om situasjonen ute i arbeidslivet, og mener det bør legges til rette for at rådgivere jevnlig kan hospitere i arbeidslivet for bedre å forstå yrkene elevene kan velge mellom, og for eksempel hva en moderne industriarbeidsplass krever og innebærer.

YRKESFAGLÆRERE

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, løfter fram utfordringen med å rekruttere kvalifiserte yrkeslærere til flere av utdanningsprogrammene på yrkesfag. Flertallet viser til partenes strategi med tiltak for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket, som også inkluderer yrkesfaglærere. Her styrkes yrkesfaglærer 2-ordningen og ordningen innlemmes en i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. Dette vil kunne bidra til at fagpersoner kan bidra med opplæring innen fagpersonens fagområde som er relevant for elevens utdanningsprogram.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener videre at lærerne er en avgjørende faktor for å lykkes, og at faglig sterke lærere som kan praksisrette undervisningen, er viktig for yrkesfagelevenenes motivasjon. Disse medlemmer mener at mange fagfolk vil kunne bidra positivt i opplæringen, og at det er viktig å legge til rette for

at erfarne fagfolk kan skaffe seg pedagogisk tilleggskompetanse, slik at de kan bidra i opplæringen på yrkesfag. Likeledes mener disse medlemmer det bør legges langt bedre til rette for at lærere på yrkesfag kan hospitere i bedrifter. Det vil bidra til å holde deres kompetanse oppdatert. Disse medlemmer mener videre at yrkesfaglærer 2-ordningen i større grad må benyttes, da den er et viktig bindeledd mellom næringsliv og skole. Gjennom ordningen blir fagpersoner fra næringslivet direkte involvert i opplæringen på yrkesfag, noe som kan styrke de yrkesfaglige aspektene ved opplæringen, øke elevenes læringsutbytte og motivasjon for fagene og heve lærernes kompetanse.

ULIKE MODELLER FOR YRKESFAGUTDANNING

Komiteen mener det må jobbes aktivt for å sørge for et enda tettere samarbeid med næringslivet under utdanningsløpet. Komiteen mener det også må legges til rette for større fleksibilitet gjennom utdanningsløpet, hvor en i større grad kan tilpasse det til lokale forhold. Det er et rom for større samarbeid mellom skole og bedrifter, og det er viktig at dette handlingsrommet økes. Enkelte skoler kan i samarbeid med lokalt arbeids- og næringsliv legge til rette for fireårige løp, der en veksler mellom skole og bedrift gjennom hele utdanningsløpet. Komiteen erfarer at flere aktører som jobber med fagarbeidere, ønsker en større fleksibilitet, og at en også kan legge til rette for at 1–3-modellen, med første året i skole og de påfølgende tre årene med læretid i bedrift, kan benyttes i større omfang. Det vil imidlertid kreve en annen finansiering, da det blir lagt mer utdanningsvolum til virksomhetene. Komiteen mener det kan være aktuelt at virksomheter kan søke om å prøve ut slike modeller, og at resultatene følges opp. Komiteen mener at det må være en større fleksibilitet for elever som har valgt feil retning på yrkesfag. I de fagene der det ikke er kryssløp, mener komiteen at man må kunne utøve skjønn, slik at man kan skifte fagretning og tilegne seg manglende kompetanse underveis i tett samarbeid mellom skole og lærebedrift/virksomhet.

Komiteen mener at utplassering under skoleløpet er viktig, og at det må vurderes om elever på Vg1 kan utplasseres i bedrift, og om andreaars lærlinger kan være mentorer for disse elevene. Det bør videre ses på muligheter for alternative utplasseringsordninger og, om ønskelig, at en større del av skoleløpet tas gjennom praksis.

Komiteen viser videre til prosjektet «Menn i helse», som kan vise til svært gode resultater. Dette bør i større grad kunne være modell for lignende prosjekter for å få flere fagarbeidere, blant annet innen helse- og barne- og ungdomsarbeiderfaget, hvor det er et stort behov for flere menn.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre trekker

frem at en i større grad bør se på muligheten for å formalisere samhandling mellom næringsliv og skolesystemet i regionene, slik Stord-modellen er et godt eksempel på. Den såkalte Stord-modellen er et spesialdesignet utdanningsløp i tre trinn. Studentene starter med fagutdanning, går via teknisk fagskole og får anledning til å fullføre med ingeniørutdanning på Høyskolen Vestlandet (HVL). Dette er et godt opplegg hvor studentene utdanner seg til ingeniører mens de er i jobb.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at fylkestinget i Rogaland nylig har vedtatt at de vil etablere en «topplinje for yrkesfag» som handler om å gi elevene mulighet til å fordype seg i ulike temaer, som eksempelvis produktutvikling og innovasjon. Topplinjen skal utvikles i samarbeid med blant annet Ungt Entreprenørskap og næringslivet. Disse medlemmer mener dette er et spennende initiativ som bør følges med interesse.

LÆREPLASSER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser også til en satsing i statsbudsjettet for 2025 på 479 mill. kroner for å styrke kvalifisering til og formidling av læreplasser. Her er målet at alle formelt kvalifiserte søkere skal få tilbud om læreplass.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det er viktig at man i arbeidet med å sikre alle en læreplass av god kvalitet vektlegger samspillet med private og offentlige arbeidsgivere og sørger for at virksomhetene har gode nok kompensasjonsordninger, og tid og ressurser, slik at det ikke oppleves som en merkostnad eller blir for ressurskrevende å ha lærlinger i en virksomhet. Disse medlemmer mener det er viktig at fylkeskommuner og opplæringskontor, sammen med arbeidsgivere, blir enige om ressursfordeling og handlingsrom og søker å finne gode løsninger i både etablering av nye læreplasser og oppfølging av eksisterende læreløp.

Disse medlemmer viser til at tilgangen til læreplasser er avgjørende for å lykkes. Det er dessverre for få læreplasser i offentlig sektor, og det trengs forsterkede virkemidler for i større grad å sørge for at dette antallet økes. Disse medlemmer mener en må styrke samarbeidet med KS for flere læreplasser i det offentlige og sette måltall for dette som følges opp. Disse medlemmer peker på at det offentlige i større grad må ta ansvar for å utdanne egne fremtidige ansatte slik private bedrifter gjør. Disse medlemmer mener videre at det er nødvendig å stimulere flere bedrifter til å bli lære-

bedrifter, gjennom god informasjon og veiledning gjennom opplæringskontorene og andre aktører, men også gjennom å etablere en forpliktende opptrappingsplan for videre utvikling av lærlingtilskuddet.

Disse medlemmer merker seg at elever med innvandringsbakgrunn i mindre grad får lærekontrakt enn andre. Disse medlemmer mener at det bør iverksettes tiltak for å snu dette, blant annet gjennom språkopplæring, men også gjennom å vurdere tilbud om arbeidstrening i samarbeid med Nav før elevene går ut i lære, og at Nav eventuelt kobles på i etterkant ved behov. Disse medlemmer mener videre at det bør ses på muligheten for å formidle lærlinger på tvers av fylkesgrenser, dersom det står tomme plasser og elever i et annet fylke har behov.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt vil påpeika at ein sentral føresetnad for at elevane skal få oppfylt retten sin til å fullføra utdanninga, er at det er nok læreplassar. Framleis er det yrkesfagselevar som får utdanninga sett på pause eller vel å avbryta, som ei følgje av manglande læreplass.

Desse medlemene vil visa til Mannsutvalet sin rapport (NOU 2024:8), der utvalet mellom anna peiker på at det må innførast ein rett til læreplass. Dette er også i tråd med Stoltenbergutvalet (NOU 2019:3) sine tilrådingar. Mannsutvalet gjer detaljert greie for korleis ein slik rett kan innførast innanfor rammene av dagens system. Eit viktig punkt her, som også forslagsstillarane peiker på, og som desse medlemene støttar, er at lærlingtilskotet må aukast. Som utvalet peiker på, er det særleg i overgangen mellom Vg2 og Vg3 at elevar fell frå i skulen, og utvalet meiner at manglande rett til læreplass er ei form for «strukturell diskriminering av elever på yrkesfag».

YRKESFAGLIG FORDYPNING

Komiteen viser til at det er nødvendig med en forbedring av faget yrkesfaglig fordypning (YFF), og viser her til høringsvar fra Utdanningsforbundet, som påpeker at faget YFF, som skal gi elevene mulighet til å bli kjent med yrket som programfaget kvalifiserer til, må forbedres slik at faglærere kan ta ansvar for det faglige innholdet og følge opp elevene i samarbeid med bedriftene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at yrkesfaglig fordypning (YFF) er et viktig fag, men at det er avgjørende at kvaliteten er god, og at samspillet mellom skole, bedrift og lærling er godt. Disse medlemmer merker seg at Utdanningsforbundet mener at det settes av for liten tid til oppfølging. Disse medlemmer viser til at praksis tilsier at lærerne normalt får 2/3 av års-

timetallet elevene har opplæring i bedrift. Opplæringen skal ivaretas i et samarbeid mellom lærer og instruktør, og disse medlemmer mener det er avgjørende for å lykkes med YFF at det er et bredt og godt samarbeid mellom skole og bedrift.

Disse medlemmer mener at det er store forskjeller mellom og innenfor de ulike yrkesfagene, og det er også store geografiske forskjeller i landet, noe som påvirker reisevei. Disse medlemmer er derfor usikre på om det er riktig å regulere eksakt timetall, og om det vil være for rigid, både for skolen og for bedriftene. Disse medlemmer er også bekymret for at for mange plikter kan ramme rekrutteringen negativt og føre til det motsatte av det en ønsker, nemlig flere fagarbeidere. Det er likevel viktig at lærerne får avsatt tid til oppfølging, og at skoleledere ikke kutter i tilgjengelige timer for å spare midler. Disse medlemmer mener derfor det er viktig å sørge for et kvalitativt godt innhold hvor det settes klare rammer for innholdet i oppfølgingen, og videre at det sikres tilstrekkelig tid til oppfølging. Disse medlemmer viser til kunnskapsministerens uttalelse, hvor det opplyses om at Utdanningsdirektoratet skal gjøre en vurdering av YFF-faget for å se om det er behov for å gjøre endringer for å sikre kvalitet i opplæringen og ivaretagelse av elevenes rettigheter. Disse medlemmer mener at dette er viktig kunnskap som vil gi et godt grunnlag for å ta kunnskapsbaserte avgjørelser om den videre utviklingen av YFF.

FRAFALL I YRKESFAG

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre er bekymret over det store frafallet fra de yrkesfaglige utdanningsprogrammene og merker seg at enkelte hevder at påbygging kan bli en reserveløsning for elever som heller ville gått ut i lære. Disse medlemmer peker på at erfaringen er at mange som tvinges til å velge påbygging, ikke fullfører og består, og at systemet i mange tilfeller utdanner til utenforskap. Påbygging bør ikke være en løsning for elever som ønsker seg ut i lære.

Disse medlemmer mener dette i større grad bør løses gjennom flere læreplasser, hvor fylkeskommunen ser på hvordan kapasiteten på påbygging kan tas ned gjennom flere relevante læreplasser i samarbeid med arbeids- og næringsliv. Disse medlemmer fremhever at overgangen fra Vg2 til læretid er spesielt sårbar. Derfor mener disse medlemmer at det bør vurderes om avgiverskolen skal ha en forlenget arm ut i læretiden, enten i overgangen eller det første året i lære, for å sørge for bedre gjennomføring og unngå at for mange må ha et Vg3 i skolen fordi de ikke får læreplass. Det vil kunne gi bedre resultater, da strykprosenten på Vg3 er høy. Det vil også kunne forhindre frafall. Disse medlemmer mener videre at det er et behov for å

styrke individuell oppfølging av elever som det ordinære skoleløpet ikke passer for, gjerne i samarbeid med lærebedrift, med mål om at enda flere kan fullføre og bestå fag- eller svenneprøve. Disse medlemmer viser til at det finnes en rekke utdanningsløp i videregående skole som gir både fagbrev og studieforberevende kompetanse, som er viktig både for yrkeslivet og for videre utdanninger, som f.eks. ingeniør (teknologi- og industrifag (TIF), sykepleier (helsearbeiderfag med studiekompetanse (HASK)) og yrkesfag med studiekompetanse (YSK). Dette er ordninger som kan vise til gode resultater hvor elevene kan oppnå både fagbrev og generell studiekompetanse. Dette er ordninger som bør være et tilbud flere steder i landet.

OPPFØLGINGSTJENESTEN

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det å fullføre videregående opplæring er en av de viktigste nøklene til ikke å falle utenfor, komme i jobb og få realisert sine drømmer. Denne regjeringen er nå over halvveis i sin regjeringperiode. En av de viktigste oppgavene regjeringen Solberg etterlot til regjeringen Støre da den tiltrådte, var å sørge for at det gis bedre hjelp til de som faller fra videregående opplæring. Oppfølgingstjenesten har ansvar for å følge opp ungdom med rett til videregående opplæring som ikke er i opplæring eller arbeid. Formålet er at ungdom skal få et tilbud om utdanning, kvalifisering eller arbeid, og å hindre utenforskap. Målgruppen har vært ungdom i alderen 15 til 21 år. Etter at fullføringsreformen trådte i kraft, fikk hver enkelt elev utvidet sine rettigheter for å sikre at flest mulig gjennomfører videregående opplæring.

Oppfølgingstjenesten er førstelinjen i denne jobben. For at fylkeskommunene skal ha faktiske muligheter til å kunne utføre oppgaven sin, er de avhengige av at det tilføres tilstrekkelige ressurser til Oppfølgingstjenesten. I 2023 var det en bekymringsverdig utvikling i antallet unge utenfor arbeid og utdanning da Oppfølgingstjenesten la frem sine tall. I august 2023 omtalte blant annet Utdanningsnett at 15 000 unge fortsatt var utenfor arbeid og utdanning. I 2024 utvidet man Oppfølgings-tjenestens målgruppe til 24 år. Det gjør at Oppfølgings-tjenesten over hele landet har fått mange flere unge å følge opp. I februar 2024 kom nyheten om at 15 pst. av ungdommene ikke får hjelp fordi Oppfølgingstjenesten ikke får tak i dem.

Disse medlemmer mener det er helt uakseptabelt at nær 15 pst. av ungdommer som verken er i utdanning eller jobb, ikke får hjelp fordi den fylkeskommunale Oppfølgingstjenesten ikke får tak i dem. Det vitner om en oppfølgingstjeneste som ikke har nok folk og ressurser til å gjøre den viktige jobben det er for samfunnet

og hver enkelt at man får den hjelpen man trenger for å komme tilbake i utdanning etter å ha falt fra.

Oppfølgingstjenesten har fått utvidet målgruppen med tre hele årskull. Et årskull er som regel i størrelsesorden 55 000–60 000 personer. Fylkeskommunene er tilført 17 mill. kroner for å kompensere for utvidelsen av målgruppen, noe som er i tråd med kostnadsoverslaget. Statsråden kaller dette «en historisk utvidelse av elevenes rettigheter og et av regjeringens viktigste grep for å få flere til å fullføre videregående opplæring og redusere utenforskap» i sitt svar. Disse medlemmer er bekymret for at dersom man ikke styrker oppfølgingen av unge som har falt ut av videregående opplæring, vil man ikke lykkes i arbeidet med å sørge for å øke fullføringsgraden.

YRKESFAGLIG UTDANNING FOR VOKSNE

Komiteen viser til fagbrev på jobb og praksiskandidatordningen, som er gode ordninger for dem som allerede er i arbeid, men som ikke er utdannet som fagarbeidere. Komiteen mener at dette gir muligheter for fleksible og alternative veier til et fagbrev og mer kompetansepåfyll.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, påpeker at det er nødvendig å skreddersy løsninger og finne fleksible ordninger for voksne som ønsker kompetansepåfyll. Derfor satses det i budsjettet for kommende år 83,2 mill. kroner på ordningen fagbrev på jobb.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at for å gjøre utdanning mulig for voksne i jobb må det ses på systemendringer som fleksibel skolestart, alternativ teoriundervisning og at eksamen kan tilbys oftere, slik at en ikke må vente på semesterstart for å skaffe seg formell kompetanse. Disse medlemmer mener også at en bør vurdere å etablere alternative løp til fagbrev for personer som står helt utenfor arbeidslivet, hvor en kan sørge for opplæring i bedrift og formell opplæring i løp av fire år, i regi av Nav, i stedet for fem år, som er praksis i dag.

Disse medlemmer mener det må bli lettere for voksne å vise sin kompetanse. Disse medlemmer mener at realkompetansevurdering er et viktig verktøy for at flere skal fullføre videregående opplæring, og at flere skal kunne stå i jobb. Realkompetansevurdering kan være et steg på veien mot et fag- eller svennebrev, som videre kan åpne mulighetene til videreutdanning på fagskole eller til studier ved høyskole eller universitet. Det er en utfordring for voksne som ikke har fullført grunnskole, at de ikke har rett til videregående opplæring. Dette er spesielt en utfordring for personer uten

dokumentert formalkompetanse som bosettes i norske kommuner.

Disse medlemmer mener kommunene ikke i stor nok grad tar i bruk realkompetansevurdering, kombinasjonsløp og andre tiltak som bidrar til at flere kan få vist og dokumentert sin kompetanse opp mot yrkesfaglige kompetansemål, med mål om at flere av de som skal integreres, jobbe og bo i norske kommuner, skal komme raskere ut i arbeid og få vist og dokumentert formell kompetanse arbeidsgiverne etterspør.

TILRETTELEGGING FOR ELEVER PÅ YRKESFAG

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til lære kandidatordningen, som et godt eksempel på at elever får svært ulike tilbud avhengig av hvor de bor i landet. Lære kandidatordningen skal sikre at elever med et tilretteleggingsbehov kan kvalifisere seg innen et yrke og bli en del av arbeidslivets verdiproduksjon. Ved å lære seg de målene i en læreplan som er mulig, tilegner eleven seg en yrkesfaglig kompetanse som norsk arbeidsliv etterspør. Disse medlemmer er bekymret over at rundt 1 000 elever med tilretteleggingsbehov hvert år går ut av videregående opplæring samtidig som bare noen få hundre får mulighet til å lære seg et yrkesfag. Resten må gå i tilrettelagte klasser og kommer ut i den andre enden uten en kompetanse som arbeidslivet har bruk for. Det gjør at samfunnet går glipp av verdifull kompetanse, og at for mange ikke får de beste forutsetninger for å lykkes med et planlagt utdanningsløp. Disse medlemmer viser til at det er store variasjoner fra fylke til fylke, der Østfold, Vestfold og Innlandet leder an, mens de fleste andre fylker henger etter. Disse medlemmer viser til at i de fylkene der disse elevene ikke får bli lære kandidater, får skolene tilskudd til å drive individuelt tilrettelagt opplæring, men når de samme elevene skal over i lærebedrift, bortfaller tilskuddet, og eleven står uten tilbud. Det mener disse medlemmer at det må finnes en bedre ordning for.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre lenge har tatt til orde for at lære kandidater bør få en stillingstittel som assistenter. Det vil heve lære kandidatens status og være et viktig skritt mot å sørge for mange veier inn mot en fag- og yrkesutdanning.

OPPLÆRINGSKONTORENE

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre peker på opplæringskontorene som viktige bidragsytere til å sørge for flere fagarbeidere. Disse medlemmer viser til at de borgerlige partiene gikk foran i Stortinget for å sikre opplæringskontorenes rolle og mulighet til å formidle,

veilede og sikre en god gjennomføring av læretiden for lærlinger og bedrifter. Disse medlemmer mener at opplæringskontorene spiller en avgjørende rolle i det samspillet som sikrer læreplaner som gir gode fagarbeidere, og at opplæringskontorene i større grad kan bidra til dette samfunnsoppdraget.

SKOLE-NM

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil trekke frem yrkesfagkonkurranser som skole-NM og yrkes-NM som viktige arenaer for å løfte yrkesfagene og motivere flere til å velge den retningen. Disse medlemmer mener det er uheldig at regjeringen spredte usikkerhet rundt finansieringen av disse, noe som resulterte i at flere konkurranser ble avlyst. Disse medlemmer mener det må sikres forutsigbarhet for denne typen konkurranser.

UTSTYR

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til forslag i ungdomsmeldingen hvor en har etterspurt mer deling av utstyr. Disse medlemmer mener en viktig del av arbeidet med å løfte yrkesfagene vil være å forbedre utstyr gjennom utstyrsbuss, deling og eventuelle gaveforsterkningsordninger. Det må i enda større grad enn i dag samarbeides med lokalt næringsliv for å sørge for at opplæringen blir relevant, og en kan ikke forvente at alle skoler skal ha fullt oppdatert utstyr. Derfor blir samarbeid viktig.

PROFILSKOLER

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener at profilskoler på ungdomstrinnet har vært et godt supplement til den offentlige skolen. Profilskoler er egne skoler med en profil innenfor et spesielt fagområde, for eksempel idrettsskoler, realfagsskoler eller entreprenørskapsskoler. Dette er skoler som ble etablert da regjeringen Solberg åpnet for det i friskoleloven, noe regjeringen Støre nå har fjernet tilgangen til. Disse medlemmer mener at skoler som dette, som eksempelvis Skoleskipet Sørlandet og Campus Blå, har levert på oppdraget om å sørge for flere fagarbeidere, og at dette er tilbud som er viktige, og som det bør være tillatt å etablere.

HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, er tydelige på at det ikke er noen grunn til at samfunnet skal ha lavere ambisjoner på vegne av elever som velger den yrkesfag-

lige utdanningsretningen, og flertallet er opptatt av at de som velger yrkesfag i dag, skal kunne ta utdanning på høyere nivå på fagskolene. Flertallet peker på at det er viktig for samfunnet at fagskolene kan tilby utdanninger på Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) nivå 6 og etter hvert høyere, slik at arbeidslivet får tilgang på høyere yrkesfaglig kompetanse. Dette vil bidra til å tette kompetansegapet i samfunnet, og det vil bidra til ytterligere å øke yrkesfagenes attraktivitet.

ANDRE TEMA I EN STORTINGSMELDING

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener det trengs mer kunnskap om hvilke tilbud som gis i det enkelte fylke, og hvordan disse fungerer sammen. Fylkeskommunene fikk gjennom regjeringen Solbergs regionreform et helhetlig og styrket ansvar for kompetansepolitikken i regionene. Det er viktig å sørge for at denne rollen fungerer best mulig, og at den enkelte ikke er prisgitt fylket vedkommende bor i, for å få et godt tilbud. Disse medlemmer peker på at det er summen av utdanninger som dekker samfunnets behov for arbeidskraft, og at det innenfor mange fag er behov for å se ut over egne regions- eller fylkesgrenser for å bidra til å dekke nasjonens behov for kompetanse.

Disse medlemmer merker seg at det er utfordringer i regelverket hos Nav som hindrer at det kan etableres gruppetiltak for ungdom som har falt utenfor utdanning og arbeidsliv. Nav har ikke hjemmel til å støtte samarbeidstiltak mellom bedrift og fylkeskommune, annet enn støtte til mentorordning og rådgivning knyttet til enkeltpersoner. Disse medlemmer mener at det i tiltaksforskriften må åpnes for at Nav skal kunne etablere gruppetiltak i samarbeid med bedrifter. Disse medlemmer mener videre at en i større grad må se på modeller som gir alternative veier inn til et fagbrev for personer som står helt utenfor utdanningssystemet og arbeidslivet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i forskrift om arbeidsmarkedstiltak slik at Nav kan etablere gruppetiltak i samarbeid med bedrifter.»

Disse medlemmer har merket seg en del praktiske utfordringer som oppstår i opplæringen, blant annet alternative arbeidstidsordninger for elever som er i praksis. Disse medlemmer mener at elever som er i praksis, må kunne følge den arbeidstiden som gjelder i yrket de er utplassert i, for en mest mulig relevant opplæring, og at de bør få unntak fra arbeidstidsreglene.

Disse medlemmer viser til at det å gjennomføre fagprøven skriftlig kan være en barriere for enkelte og

føre til utenforskap. Disse medlemmer mener at større bruk av muntlig fagprøve kan gjøre at flere ungdommer fullfører og kommer ut i næringslivet med et fagbrev. Disse medlemmer mener at læreplanene bør endres, slik at formuleringen «Før fagprøven må alle som ikke har fulgt et normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget», endres slik at flere kan ta prøven muntlig, praktisk eller ved en kombinasjon av disse. Dette skal tilrettelegge for at kandidater med ulike forutsetninger får mulighet til å dokumentere sin faglige kompetanse på en hensiktsmessig måte.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at fagprøver kan gjennomføres med fleksible vurderingsformer, herunder muntlig, praktisk eller en kombinasjon av disse.»

Disse medlemmer mener videre at det for enkelte yrker og arbeidstakere er hensiktsmessig å se om fagprøven kan gjennomføres på engelsk. I en tid hvor befolkningen består av en vesentlig andel innvandrere og flyktninger, er det et behov for å kunne ta fagprøven på engelsk. I dag er mangel på denne muligheten en barriere for å kunne øke kompetansen for mange. Disse medlemmer viser til at Rogaland fylkeskommune i 2012 gjennomførte et vellykket prøveprosjekt med et firma der fagprøven ble tatt på engelsk. Disse medlemmer mener at dersom fagprøven kan tas på engelsk, vil en få fastsatt en nasjonal kompetanse og vise at vedkommende innehar den kompetansen som aktørene i arbeidslivet etterspør. Det vil også kunne bety noe for sikkerheten på arbeidsplassen. HMS er en vesentlig del av fagprøven, og både den faglige kompetansen og sikkerhetskompertansen ligger inne i pensum. Disse medlemmer mener at om prøven tas på norsk eller engelsk, bør være underordnet.

Disse medlemmer viser til bransjeprogrammene som et viktig tiltak for å øke fagkompetansen i bedriftene. Dette er en utprøvd ordning, etablert i samarbeid

med partene, som viser til svært gode resultater. Disse medlemmer mener at det bør være en sentral del av livslang læring.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene. Partene i arbeidslivet må inkluderes i dette arbeidet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i forskrift om arbeidsmarkedstiltak slik at Nav kan etablere gruppetiltak i samarbeid med bedrifter.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at fagprøver kan gjennomføres med fleksible vurderingsformer, herunder muntlig, praktisk eller en kombinasjon av disse.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:172 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes, Margret Hagerup, Turid Kristensen og Erna Solberg om yrkesfagløft 2.0 – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 7. januar 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Abid Raja

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

24/5630-

14. november 2024

Representantforslag 172 S (2024-2025) om yrkesfagløft 2.0

Fag- og yrkesopplæringen skal gi elever og lærlinger den kompetansen de trenger for å kunne fungere godt i arbeidslivet og bidra i samfunnet som kvalifiserte fagarbeidere. Opplæringen skal også gjøre den enkelte rustet for livet og til å møte både arbeidslivets og samfunnets behov. Regjeringen varslet allerede i Hurdalsplattformen et kraftfullt løft for yrkesfagene. Satsingen gir resultater. Ikke siden 2012 har så mange valgt å søke seg til yrkesfag som i år. Mange får læreplass, andelen som fullfører yrkesfag har økt kraftig de siste ti årene, og 30 200 oppnådde et fag- eller svennebrev i perioden 2022-2023, som også er rekord. Utviklingen er positiv og nødvendig, for er det noe Norge har stort behov for nå og i framtiden er det flere fagarbeidere.

Jeg deler representantens engasjement og ønsker om å løfte yrkesfagene. Regjeringen har store visjoner for fag- og yrkesopplæringen og vi har allerede iverksatt kraftfulle tiltak som viser at vi har en klar strategi på området. Strategien går langs fem hovedspor.

1. Vi bedrer rammevilkårene for at flere skal få seg en læreplass av god kvalitet.
2. Vi har iverksatt tiltak for at de som har særskilte behov og trenger ekstra oppfølging skal få seg en kompetanse som de kan bruke videre i samfunnet og arbeidslivet.
3. Vi gjør systemet mer fleksibelt samtidig som vi stiller krav til fylkeskommunene om tidlig innsats og kontinuitet i opplæringstilbudet.
4. Vi satser på etter- og videreutdanning for lærere, instruktører og veiledere.
5. Vi arbeider for et bedre kunnskapsgrunnlag og koordinering av innsatsen med partene i arbeidslivet.

Jeg vil gå litt nærmere inn på disse hovedsporene for å vise at regjeringen allerede har iverksatt tiltak som jeg opplever er i tråd med målet og intensjonen bak representantforslaget. For det første ble det innført historiske endringer i retten til videregående opplæring i ny opplæringslov fra 1. august 2024. Vi innførte en fullføringsrett, som innebærer at man har rett til opplæring fram til fullført videregående opplæring og en rett til å ta et nytt fag- eller svennebrev når man har fullført med studie- eller yrkeskompetanse. Det vil bidra til at flere kan fullføre videregående opplæring og har stor betydning for elever og lærlinger i fag- og yrkesopplæringen.

Regjeringen har satset stort på flere læreplasser og bedre kvalifisering til læreplass. I 2025-budsjettet foreslår regjeringen å videreføre satsingen med 479 millioner kroner. Midlene skal brukes til å styrke det lokale arbeidet for flere læreplasser og bidra til kvalifisering og formidling til læreplass. Målgruppa er alt fra de som i vg1 har risiko for ikke å få læreplass, videre oppfølging i Vg2 og elever som er i vg3 i skole og trenger læreplass. Satsingen følger opp prioriteringene i Samfunnskontrakten for flere læreplasser (2022-2026) hvor målet er at alle formelt kvalifiserte søkere skal få tilbud om læreplass.

Samtidig vet vi at det er sammensatte årsaker til at ikke alle som søker får læreplass. Tilgang på læreplasser er konjunkturavhengig i flere bransjer og kan påvirke lærebedriftenes evne til å ansette lærlinger. Lærebedrifter foretrekker elever med relativt gode karakterer og lavt fravær, samtidig som vi ser at gutter med innvandrerbakgrunn i mindre grad blir ansatt som lærlinger også når man kontrollerer for karakterer og fravær. Noen trenger litt lengre tid med oppfølging fra lærere i skolen før de er klare til å gå over i lære, mens andre har behov for hele vg3 opplæringen i regi av fylkeskommunen. Fylkeskommunene etterstreber i det sistnevnte tilfellet at Vg3-elevene får mest mulig praksis i arbeidslivet. Uavhengig av årsak, mener jeg de som ikke blir ansatt som lærling bør sikres progresjon i det yrkesfaglige opplæringsløpet. I forskrift til opplæringslov som trådte i kraft august 2024 slås det fast at tilbudet til de som ikke har læreplass skal starte opp så tidlig som mulig eller senest innen 1. oktober. Det er et første og helt nødvendig skritt for å bedre opplæringstilbudet. Med denne endringen, vet yrkesfagelevne når de kan forvente et opplæringstilbud dersom de ikke har blitt ansatt av en lærebedrift.

Vi er i en situasjon hvor vi både trenger arbeidskraft og hvor mange står utenfor arbeidslivet. Jeg deler derfor representantenes syn om at det er behov for skreddersydde og fleksible løsninger for voksne som ønsker en yrkeskompetanse eller påfyll av kompetanse. En ordning vi vet fungerer, er Fagbrev på jobb. Regjeringen har kraftig styrket denne satsingen og foreslår 83,2 millioner kroner til ordningen i 2025. I statsbudsjettet foreslår også regjeringen 15 millioner kroner for å prøve ut et tilskudd til bedrifter som tar inn voksne i et opplæringsløp i en periode før lærekontrakt tegnes, slik at flere voksne kan få sjanse til å få læreplass. Målet er at det skal føre til lærekontrakt og fagbrev.

Regjeringen er også i gang med å vurdere forbedringer i faget yrkesfaglig fordypning (YFF). Faget er viktig for elevene i yrkesfaglige utdanningsprogram som også ble påpekt i representantforslag 132 S (2023-2024). Det pågår nå et arbeid med å bedre kunnskapsgrunnlaget som vil danne grunnlaget for å vurdere tiltak. Videreutvikling av lære kandidatordningen i lys av utvidede rettigheter til videregående opplæring er i gang. I Prop 1 S (2024-2025) varsler regjeringen et arbeid med å bedre veiledningsmaterialet til fylkeskommunene som også vil bidra til å avklare målgruppen for ordningen, slik at alle som bør omfattes av ordningen får muligheten til å benytte seg av den.

Å satse på lærere bidrar til elevenes utvikling og læring. Regjeringen har lansert en strategi med tiltak for rekruttering til lærerutdanningene og læreryrket 2024–2030, som også inkluderer yrkesfaglærere. Fagpersoner fra arbeidslivet kan også spille en rolle i opplæringen av yrkesfagelever. Regjeringen har derfor styrket yrkesfaglærer 2-ordningen og innlemmet den i 2023 i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen. På den måten kan fagpersoner bidra med opplæring innen fagpersonens fagområde som er relevant for elevenes utdanningsprogram.

I tillegg planlegger vi også blant annet å etablere et nasjonalt senter for yrkesfag. Senteret skal tenke stort og nytt, og være en pådriver for langsiktig strategisk arbeid med å øke relevansen og kvaliteten i yrkesfagopplæringen, i nært samarbeid med arbeidslivets parter. Det er behov for mer forskning og utvikling innenfor fag- og yrkesopplæringen som senteret skal bidra med å tilgjengeliggjøre for alle relevante aktører.

Men regjeringen er ikke bare opptatt av å bedre kvaliteten i yrkesfaglige utdanningsprogram, vi ser også yrkesfag i sammenheng med utdanningsløpene før og etter videregående opplæring. Vi arbeider nå med en melding for høyere yrkesfaglig utdanning fra forsknings- og høyere utdanningsministeren. Den skal legges frem for Stortinget våren 2025. I Meld. St. 34 (2023-2024) har vi varslet tiltak for en mer praktisk og variert skole på trinnene 5. til 10. klasse. Tiltakene skal i større grad bidra til å forberede elevene bedre til yrkesfaglige utdanningsprogram.

I Meld. St. 34 (2023-2024) foreslår regjeringen et eget nasjonalt program for praktisk læring. Programmet består av flere økonomiske, pedagogiske og kompetansebyggende tiltak som skal bidra til mer praktisk læring i alle fagene. Dette skal både bidra til mer og bedre læring, men er også viktig for elevenes motivasjon og trivsel. I tillegg skal det også bidra til at elevene blir mer kjent med arbeidsmåter som i større grad kjennetegner yrkesfaglige utdanningsprogram.

I tillegg vil vi at alle elevene på ungdomstrinnet skal få muligheten til å velge arbeidslivsfag som alternativ til fremmedspråk, og vi vil derfor gjøre det obligatorisk for skolene å tilby dette. Erfaring med og kunnskap om arbeidslivet kan være av stor betydning for at elever skal oppleve mening og mestring i skolen og samtidig kunne ta reflekterte utdannings- og yrkesvalg. For å bidra til å gjøre arbeidslivsoplæringen mer helhetlig på ungdomstrinnet, vil vi både utvikle støtte til å utnytte muligheter i dagens fag- og timefordeling og læreplaner til å

se opplæring i arbeidslivsfag, utdanningsvalg og valgfag i sammenheng. I dag har mange av valgfagene som tilbys på ungdomstrinnet en yrkesfaglig karakter, og faget utdanningsvalg skal gjøre elevene i stand til å ta gode utdannings- og yrkesvalg. Å se disse i sammenheng vil kunne gi en større merverdi for elevene som vurderer eller ønsker å velge yrkesfag. I tillegg vil vi vurdere om og hvordan vi kan bidra til å styrke denne sammenhengen, for eksempel gjennom læreplanene.

Regjeringen er i gang med et kraftfullt løft for fag- og yrkesopplæringen. Tiltakene vil gi flere elever enn i dag et bedre grunnlag for å velge og ikke minst gjennomføre yrkesfaglig videregående opplæring, slik at det også i framtiden blir utdannet dyktige fagarbeidere, noe vi er helt avhengige av her i landet.

Representantene tar til orde for en stortingsmelding som skal bidra til et videre løft for yrkesfagene hvor partene i arbeidslivet må inkluderes i arbeidet. Regjeringen er som beskrevet allerede godt i gang med et kraftfullt løft for yrkesfagene, gjennom konkrete tiltak og budsjettprioriteringer, heller enn en stortingsmelding som jeg per nå ikke kan se at det er behov for.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

